

DEN NORDISKE MODEL PÅ 6 MINUTTER!

Et mirakel?

Gang på gang ser vi, at Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige topper listerne over verdens bedste land at bo i.

Mange af os tager dette som en selvfølge. Men det er det jo ikke. Det er fordi, vi har indrettet vores samfund, som vi har. Altså det vi kalder den nordiske model.

Mere uro i verden gør fremtiden usikker. Mere handel, indvandring og teknologi giver nye muligheder – og skaber nye problemer. Der er meget på spil. Og når der er meget på spil, er der brug for en ekstra indsats.

Men hvad er den nordiske model egentlig? Hvordan virker den? Er den virkelig et mirakel, og er den det for alle? Hvis du vil vide mere, kan det være et godt sted at starte her.

Er du klar?

Forsiden af det engelske tidsskrift *The Economist* den 2. februar 2013.

1. Hvad skal der til?

For de fleste af os er det vigtigste at have et fast job, penge at leve af, et godt sted at bo, et godt nærmiljø, uddannelse, et godt helbred, familie og venner. Et trygt land.

Derfor må samfundet bidrage til:

- **At de fleste er i job**
  - Arbejdet giver os en indkomst, med det er også nødvendigt for at få produceret alt det, vi har brug for.
- **At vi er effektive**
  - Sløseri og gammeldags metoder betyder mindre velfærd og lavere løn.
- **At vi har ligestilling og viser respekt**
  - Fordi det er forkert at diskriminere.
- **At vi udjævner indtægter**
  - Fordi det er retfærdigt og skaber velstand.

Sådan et samfund kommer ikke af sig selv. Samfundet er, hvad vi gør det til - sammen.

*– Politikernes opgave
er at bygge det
dansegulv, hvor folk
kan danse deres liv.*

**Tage Erlander, Sveriges
statsminister 1946-1969**

FOTO: COLOURBOX.COM

2. Har Norden virkelig gjort det så godt?

Ja, faktisk. I Norden har vi nu i årtier øget velstanden, fået flere i arbejde, gjort det lettere at arbejde mens børnene er små og mindsket fattigdom.

Bedre end før i tiden men også bedre end andre

I sammenligning med andre lande, også USA, har vi i Norden generelt:

- **Lettere ved at finde arbejde, og vi har det bedre, når vi er på arbejde**
  - Lige så mange eller flere er i arbejde eller under uddannelse. De laveste lønninger er lave, men alligevel meget højere end i England og USA.
- **Høj effektivitet**
  - Dette overrasker mange i udlandet.
- **Bedre ligestilling**
  - Flere kvinder er i lønnet arbejde. God forældreorlov. Mange børnehaver.
- **Meget bedre evne til at udjævne indkomster.**
  - Få er meget fattige. De rigeste er ikke så super-rige.

– Verden ville være mere tryk og fremgangsrig, hvis vi havde flere partnere som vore nordiske lande.

Barack Hussein Obama, Det Hvide Hus den 13. maj 2016

3. Men hvordan gør vi det?

Mere tillid

- Til hinanden, til politikerne, til stat og kommune og fagbevægelsen.
- Tillid betyder mere effektivitet for alle, færre kontrakter, slankere bureaukrati og færre sagsanlæg.
- På den måde tør vi komme med idéer på arbejdet - og sætte dem i værk.

Mere samarbejde

- Vi har tættere samarbejde mellem arbejdsgivere og ansatte.
- Også mellem politikerne og de store arbejdsmarkedsparter.
- Sådan løser vi problemene, når de dukker op, og tingene glider lettere.

Åbne ud mod verden

- Vi har en masse kontakt med udlandet, via nettet, handel, flytning og rejser.
- Vi kan lide ny teknologi.

Forstår at "det er klogt at dele"

- Alle - også dem der har flest penge - har det bedre og tryggere, når der er mindre fattigdom, uro og sociale problemer.
- Virksomhederne er også vindere, når vi satser på kompetencer til alle. Så får de flere dygtige ansatte og tjener flere penge.

Læring og arbejde

- Det normale - normen - i hele Norden er at uddanne sig og arbejde, hvis man kan. Til ens eget bedste - til familiens og til samfundets bedste, og for fremtiden.

Det får os til at bidrage i det daglige. Tillid skaber tillid.

Og vi skal værdsætte de chefer, som er seriøse og fremadskuende, og som tænker i læring og samarbejde. Der er mange af dem, og den nordiske model har brug for dem.

4. De fine ord kan ikke forklare alt!

De kan forklare meget. Men her er motoren, der driver det hele.

Den nordiske models tre grundpiller:

Dette er motoren: grundpillerne som forvandler de fine ord til resultater.

Og falder en grundpille, falder de andre også – som en trebenet taburet.

5. Det er meget godt, men hvordan fungerer de?

Grundpillerne virker i interaktion! Dette er trods alt Norden

Meget handler om øget ekspertise. Vi er kommet ind i en god cirkel. Det her er lidt tricky, men hvis du følger pilene i figuren, giver det mening:

1. Organisationerne i *arbejdslivet* presser de lave lønninger op, og de aftaler at øge lønningerne i samfundet fra år til år - men ikke mere end virksomhederne kan holde til.
2. Denne udjævning gør, at politikerne, altså *styringen*, lettere kan holde orden i statens finanser og skabe flere jobs.
3. Flere i job giver os de indtægter, som betaler for velfærden. Samtidig gør *velfærden* nordiske arbejdstagere effektive ved at give dem sundhed og uddannelse.
4. Tilbage til *arbejdslivet*. Med mere effektive ansatte kan virksomhederne få råd til at betale højere lønninger - men kun hvis de bliver ved med at modernisere.

I Norden er fagforeningerne med og bliver inddraget, når virksomhederne skal modernisere – selv når det betyder færre ansatte. Det er de, fordi der ofte er andre jobs at få, fordi vi har sociale sikringsordninger, og fordi fagforeningens repræsentanter, de tillidsvalgte, er med til at bestemme, hvordan det skal gøres.

Resultatet er: Moderne virksomheder, god løn og ordentlige job og flere kan klare mere. Et bedre liv for de fleste. Ikke dårligt.

1950'erne

2010'erne

6. Undskyld, kan jeg komme til orde her?

Når det er så let at få sociale ydelser, gider ingen arbejde!

Forkert. Du skal arbejde først for at få arbejdsløshedsunderstøttelse, sygepenge og invalidepension, og du får mere, jo mere du har tjent. Så det er altid smartest at arbejde, hvis man kan.

De høje skatter æder det meste af lønnen!

Forkert. Særligt de, der tjener en gennemsnitsløn eller en lav løn, får lov at beholde det meste selv. Men så er der også alt det, du får tilbage for skatten: gratis skole og behandling på sygehus, pension, billig transport, politi og forsvar. En god deal?

Det er jo ren kommunisme!

Langt fra. Det er socialdemokratisk politik med folkestyre, samarbejde og åbne markeder, milevis fra Lenin og Stalin. Men også langt fra den kapitalisme som Thatcher og Reagan indførte i England og USA i 80'erne.

Vi rider på bølgen af handel med udlandet

Ja, det stemmer langt hen ad vejen. Vi får en masse produkter, teknologi og idéer udefra, fra fly til Google og Nelson Mandela. Men Norden bidrager selv med grøn energi, Bang og Olufsen, Lego, fisk, Björk, Linux, Skype og Spotify!

Josef Stalin, Leder af Sovjetunionens kommunistparti 1922-1953.

Margaret Thatcher, Statsminister i Storbritannien 1979-1990.

7. Det blev et pinligt skønmaleri

Ja, ok, du har ret

Langt fra alt i Norden er okay, for eksempel:

- Velfærden er overordnet god, men der er for store forskelle i velfærdstilbud.
- Vi er ikke så gode, som vi tror til ligestilling.

Noget er endda gået den gale vej:

- Det er blevet sværere for unge at få et fast arbejde. Det er blevet dyrere at købe den første bolig.
- Social dumping har sneget sig ind i arbejdslivet.
- Chefer og finanspekulanter får meget mere, mens flere får for lidt. Altså mere ulighed.

Og vi kæmper med at tackle de store trends og deres mange fordele og ulemper:

- Mere ny teknologi, digitalisering, robotter og kunstig intelligens.
- Globalisering, hvor landegrænserne betyder mindre og mindre. Vandring mod byerne.
- Flere indvandrere, hvad enten de kommer som arbejdstagere eller flygtninge.

Også vi har en del af ansvaret for det største problem af dem alle: Global opvarmning.

FOTO: TRI D. NGUYEN

8. Ups - det var meget. Hvad gør vi?

Det må blive de næste 6 minutter! Men ok, et lille indspil.

Glem ikke de enorme ressourcer, vi har opbygget i Norden. Maskiner og milliarder af kroner, javel. Men mest af alt kompetencer, teknologi og tillid.

Og de muligheder dette giver for en endnu bedre skole, offentlig transport og klimavenlige virksomheder.

Men så må vi jo udnytte disse enorme ressourcer til at blive endnu bedre:

- **Stå værn om idealerne.** De er under pres. Vi må slå ring om ligheds-Norden, men også om trygheden, folkestyret og respekten for andre mennesker.
- **Blive bedre til det klassiske socialdemokrati.** Til at skaffe ordentlige jobs, skoler og boliger. Gøre hvad vi kan for klimaet. Indvandrere skal hurtigt i uddannelse og job.
- **Nye tiltag.** Forstå ny teknologi og nye medier. Styrke og udvikle grundpillerne i den nordiske model. Sikre fagforeningsmedlemskabet som normalen.

Drive politisk arbejde for at gøre dette muligt. Et samfund hvor vi holder sammen og ikke splittes.

FOTO: HELGE MIKALSEN/VG

Islændinge demonstrerer for nyvalg udenfor Alltinget i april 2016.

9. Og mig? Hvad kan jeg gøre?

Vil du?

Det må jo være op til dig. Småt eller stort. På nettet, i skolen eller på jobbet, i et politisk parti eller i familien, men *sammen* med nogen.

Og det hvad enten du bor i København eller Thisted, Lahti eller Oulu, Reykjavik eller Akureyri, Oslo, Tromsø, Malmø eller Mora.

Diskutere nye løsninger på folks hverdagsproblemer. For eksempel: Hvad mener du skal gøres i praksis for, at de unge får fast arbejde?

For lad os ikke være naive. Den nordiske model kommer ikke dumpende ned fra himlen.

Miraklet handler om politik - i fællesskab

VI BYGGER NORDEN

WWW.SAMAK.INFO

«Den nordiske model på 6 minutter!» kan downloades på www.samak.info. Den er skrevet af SAMAK's generalsekretær Jan-Erik Støstad og er baseret på det nordiske forskningsprojekt NordMod2030. Tak til kolleger, venner og familie.
#NordMod6min

Den danske, finske, islandske, norske og svenske model er varianter af den nordiske model.

SAMAK er samarbejdet mellem de socialdemokratiske partier og fagbevægelsen (LO'erne) i Norden.

Forsidebilledet viser Gustav Vigeland's «Livets hjul» (Jean-Pierre Calbéra, flickr.com).

Design: Robert Mehmet Mulleng Sezer, LO Media

Trykt på: 140 g, Multioffset

© SAMAK 2017

